

JORMA KURVINEN

EI TOISTA
ARMAAMPAA

Jorma Kurvinen

Ei toista
armaampaa

SAGA Egmont

Ei toista armaampaa

Cover image: SA-kuva

Teos on julkaistu historiallisena dokumenttina, jonka kieli kuvastaa julkaisuaikansa näkemystä.

Copyright © 2000, 2026 Jorma Kurvinen and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727335667

1st POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Hongan veljekset tunsivat Pauli Auran jo siviilistä. Komppanianpäällikkö oli ollut metsäyhtiön herroja kaupungin konttorilla, käynytkin joskus heillä kotona. Niitten perheellä oli kirkonkylän lähellä huvila, ja Pauli oli tuttu monelta kesältäkin. Oli nostettu kättä, kun tultiin tiellä vastakkain.

Hongan Alpo muisti hyvin, että Paulin morsian, hienoja kaupunkilaisia, ei edes nyökännyt maalaisille sulhasensa vierestä. Neiti ei tainnut tietää, että joskus oli otettu ryyppykin heilan kanssa samasta pullosta, Paulin laulettua oikein komeasti kesäjuhlissa.

Nyt luutnantti Auraa ei laulattanut. Koko olemus oli totinen, kun hän perusteli nimilistaesitystään.

- Minä en tiedä muutakaan keinoa. Sinne on turha lähteä toista kertaa keulilla miehitys, joka ei aiokaan yrittää joen yli.

Veljekset vilkaisivat toisiinsa. Liki asiaankuulumattomia komppanianpäällikkö itsekkin oli kyselemässä.

- Eikö sinne ole turha lähteä minkäänlaisella miehityksellä? Antti Honka sanoi rohkeasti ääneen sen, mitä suurin osa komppaniasta oli ajatellut.

Ei tätä tietenkään olisi hänenkään pitänyt päästää suustaan, mutta komppanianpäällikköhän oli itse sanonut alkuun, että tämä oli sitten kaikki heidän keskistään, kumpaankin suuntaan.

– Käsky on saatu divisioonankomentajalta saakka.

Veljekset tunsivat etäännyvänsä komppanianpäällikköstä kuta-kuinkin luodin nopeudella. Vanhat ryyppyhetket ja morsiamen kopeus katosivat kauas menneisyyteen. ”Käsky” oli herrojen taikasana, tarvittaessa kaiken järkeenkäyvän ohittava. Oli annettu käsky jostakin ja sen mukaan toimittaisiin hinnasta ja seurauksista riippumatta, perustelematta toimeksiantoa mitenkään. Tieto vihollisen sijoittautumisesta ja omista joukoista tässä ja tässä ei kertonut sanallakaan, miksi hyökättiin.

Veljekset olivat näkevinään Pauli Aurastakin, että tälle itselleen riitti, kun oli annettu käsky. Hierarkia edellytti sen noudattamista, sanoi järki mitä tahansa, ja sodassahan tässä oltiin.

Mutta eilisiltaisesta kieltäytymisestä komppanianpäällikkö aikoi puhua selvällä suomen kielellä, vaikka sekään ei ollut enempää tapana kuin sallittuakaan. Alpo Honka oli varma, että jos tämmöisestä tulisi joskus puhetta, lähes joka mies kieltäisi kuulleensa milloinkaan. ”Ei ainakaan meillä koskaan...”

Pauli Aura oli kuitenkin eräänlaisessa pakkotilanteessa.

– Pataljoonankomentaja muistutti, että toista kertaa ei katsella sormien läpi. Eikä kärkeen vaihdeta toista komppaniaa.

Antti Honka kyllästyi.

– No mistä ne ovat saaneet sen listan?

Harmi tai suuttumus, ehkä jonkinlainen nolouskin nostatti punerruksen luutnantin kasvoille.

– Minä en voi kuin arvata. Pataljoonan tiedustelu-upseeri on kiertänyt rannan takustan ja pistänyt joitakin nimiä ylös.

– Nimenomaan kieltäytyjien? Antti Honka tarkisti.

Vaivautuneisuus näkyi komppanianpäällikön kasvoilta entistä selvemmin.

– Minä en ollut paikalla, en edes tiennyt Vittaniemen liikkumisista keulilla. Mahdoton sanoa täsmälleen, mitä hän on kysynyt ja mitä saanut vastaukseksi. Mutta komentajan mukaan ”hänelle riittää, kun hyökkäys ei lähtenyt liikkeelle”. Se on jo kapinaa.

– Sinunkin mielestäsi?

– Minun mielipiteelläni tässä ei ole suurtakaan arvoa. Luenko minä nimiä?

– Siitä vaan!

Pauli Aura oikoi lehtiön irtikiskaistua sivua suoremaksi.

– Veikko Huotari.

– Niin?

– Sakin paras ampuja!

– Jussi Kivinen.

– Luultavasti joukkueen rohkein mies.

– Toivo Karjalainen.

– Mitä Topi on sanonut?

– Ehkä ainoa mies, joka nopeutensa turvin olisi voinut päästäkin yli.

– Mutta ei ollut rannan lähelläkään... Eelis Väisänen. –

KUKA?

Pauli Aura katsoi listaa.

– Eelis Väisänen!... Tarkoittaako Ollia?

– Voi tarkoittaa, mutta miksi siinä on Eeliksens nimi?

Pauli Aura muisti varmasti Väisäsen Eeliksens. Luutnantin kasvoilta oli mahdoton lukea mitään hänen jatkaessaan lukemista.

– Alpo Honka ja Antti Honka!

Veljekset vilkaisivat toisiaan vinosti hymyillen.

– Joo, siinä kävi yksi vänrikki kyselemässä. Nimiä vain.

– Miksei se itse lähtenyt hyökkäämään keulilla? Me olis voitu innostuakin, jos se olis ensiksi päässyt yli.

Vaikutti siltä, että Auraa paleli. Hän itsekään ei ollut ryhmitynyt aivan eteen, vaikka komppania oli pataljoonan iskuosaston kärkenä.

Komppanianpäällikkö pudisti päätään.

– Esikunnissa uskotaan yllätykseen. Sillanpää saadaan kohtuullisilla menetyksillä.

Aura jätti sanomatta, että ne menetykset tulisivat luultavasti heti kärjessä tai ainakin kohta sen takana. Jos jäivät siihen.

– Mikä tekee Kyhmyn saamisen meille näin välttämättömäksi? Pauli Aura hymähti.

– Takana on käynyt lehtiväkeä, joukossa yksi nainenkin. Hän oli kysynyt rykmentinkomentajalta, mikä hänen sotatalvessaan oli ollut näyttävintä. Eversti oli joutunut kakistelemaan ja joku vieraista oli erehtynyt hymyilemään... Montako komukkaa tässä listassa on?

Veljekset hämmästyivät.

– Jäsenkirjaako täällä on ruvettu kyselemään?

– Minä toistan vain hänen kysymyksensä. Vänrikki Vittaniemi itsekin sanoi, että ”et ole sitten kuullut tätä kysymystä”, mutta jokin tässä haisee.

Veljekset tuhauttivat kumpainenkin nenäänsä. Nämä olivat komeita miehiä, koko Hongan suku, ja nenä oli saksalaismallinen aatelisviisari, vaikka perisuomalaisista talonpojista olikin kysymys.

– Haisee kovastikin, Alpo vahvisti. – Joku siis vasikoi miesten puheista rintamalla. Niin kuin jotkut kyttäävät sensuurissa kirjeitäkin.

Joskus aikaisemminkin oli havaittu, että komppanioissa oli korvia, jotka kuuntelivat, ja hölösuita, jotka vasikoivat puheita jonnekin. Kukaan ei oikein tiennyt minne, mutta kummallisesti jossakin tiedettiin tietyistä asioista.

– Oisit ilmoittanut Vittaniemelle mejän nimet.

Auran suupieli liikahti.

– Ei olisi tainnut uskoa. Se on naapuripitäjän poikia. Entä Veikko Huotari?

– Sillä perusteella, kun veli on Venäjällä, niinkö?

– Ja mistä Vittaniemi sen tietää?

– Luultavasti ei tiedäkään. Sen vuoksi kyselikin.

– Politiikalla ei ole mitään tekemistä enempää Veikon kuin kenenkään toisenkaan viivytelyssä.

– Eikä edes kukaan kieltäytynyt. Hyökkäys ei vaan lähtenyt käyntiin. Et sinä kiljunut mitään hurmoskäskyä itsekään. Tutkisivat nyt samalla mistä niillä on Väisäsen Eeliksen nimi, se on ollu Venäjällä vuosikaupalla.

– Teerimaan savotasta saakka. Saatat muistaaki...

Pauli Aura hieroi kulmiaan.

– Jos Väisäsen Olli ei ole piruuttaan sanonut veljensä nimeä?

Se oli tietenkin mahdollista. Jokainen heistä oli ollut valmis piruilemaan nuorelle tiedustelu-upseerille, jonka säikähdyistä heidän puolestaan kukaan ei ollut halunnut ymmärtää. Hehän eivät olleet nähneet enempää kuin kuulleetkaan, miten tiukaksi tämä oli mennyt takana arvovaltakysymyksineen. Täällä edessä oli vain likinnä huvittanut, mistä helkkarista Kyhmyn kukkula joen tuolla puolella oli yhtäkkiä saanut niin suuren merkityksen. Tässä oli oltu – he ja heidän vaihtamansa porukka – talvi kenenkään uhraamatta ajatustakaan vallata vihollisen hallussa toisella puolella jokea oleva kumpare.

Hongan Antti mietti tiedustelu-upseerin kyselyä.

– Se on ihan varmaa, että kenenkään poliittisilla kannoilla ei ole mitään tekemistä hyökkäyksen viipymisen kanssa. Ne vaan haluavat esikuntaherrat pohjustella kapinaa väittämällä jotakin itse keksimäänsä.

– Oisivat ottaneet heti jatkosodan alussa saman kannan: mukaan ei huolita muita kuin suursuomalaisia. Eikä kommareita ainakaan. Ei tarvitsisi epäillä kenenkään hyökkäysintoa.

Pauli Aura yritti lukea jotakin veljesten kasvoilta. Nämä tuntuivat aavistavan hänen vastenmielisyytensä taannoisen hyökkäysvaiheen kouhotukseen. Väsyneet joukot oli voitonhuumassa pistetty uudestaan ja uudestaan hyökkäämään ja tuomaan voittoja ja kunniaa milloin rykmentin- milloin divisioonankomentajalle. Suurilla herroilla oli ollut kilpajuoksu ja hätä kunnian solahtamisesta kilpailevalle sotapäällikölle, ja niin oli painettu menemään kuin hurmoksen vallassa.

– Vittaniemen kyselyihin ei kannata takertua, komppanianpäällikkö kuittasi asian. – Saattoi olla hänen omia kuvitelmiaan. Ne yrittävät takana löytää jonkin ymmärrettävän selityksen, johon saattavat mielessään turvautua, kun kaikki ei mene heidän kuvitelmiensa mukaan. Mutta illalla siinä pitää mennä yli!

– Jo tänä iltana!

– Jo tänä iltana. Valmisteluja ei pureta eikä joukkoja liikutella turhan vuoksi ja herätetä vihollisen mielenkiintoa. Lepo ja ruokailu järjestetään niin hyvin kuin voidaan, ja hyökkäys alkaa illalla samaan aikaan, kaksikymmentäyksi kolmekymmentä. Minä annan tästä käskyn joukkueenjohtajille, mutta sanon näin meidän kesken, että nyt on parasta mennä yli. Ja kaikki se, mitä nyt on puhuttu, on parasta unohtaa.

Kuvitteliko Pauli Aura pystyvänsä itse unohtamaan noin vain?

Veljekset keskustelivat siitä kahdestaan ennen joukkueeseen palaamista.

– Savotalla Teerimaassa minä vaihdoin muutaman sanan Eeliksens kanssa ennen kuin se lähti hiihtelemään Venäjälle, Alpo muisteli. – Sovittiin haloista ja heinistä sen vanhempien mökille, jos Ollikin joutuisi lähtemään. Eelis sanoi silloin, että se oli ollut luultavasti Auran Pauli, joka soitti kaupalle Juntusen Eerolle ja varoitti pidättäjistä.

Antti muisteli mielessään asiaa. Sen verran siellä oli tiedetty, että viimeistä käytännön harjoittelujaksoa tekevä Juntusen metsänhoitajapoika oli saanut sanan tulla kiireesti puhelimeen, ja hänen palattuaan Väisäsen Eelis oli lähtenyt melkein niiltä jalkainsa sijoilta palaamatta milloinkaan. Joskus myöhemmin siltä oli saatu kiertoteitse terveisiä Venäjältä.

– Auran Pauli? Antti epäili. – Meinaatko, että se olisi ollut salakommari?

– En. Mutta vastusti iikooällä. Kumpi sitä Eelistä uhkasi, ohrana vai muilutus? Pauli saattoi soittaa ja varoittaa kaiken varalta. Eikä ollut ainoa.

Ylivoimaisesti suurin osa suomalaisista ei ollut lähtenyt mukaan enempää muilutuksiin kuin muuhunkaan IKL:n ääritempauksiin. Hitlerin ajatuksille oli löytynyt vastakaikua pienessä joukossa, jonka senkin yritykset kaatuivat juoppoihin johtajiin. Pauli Auran kaltaisia liberaaleja miehiä ja naisia oli tarpeeksi paljon kaikilla yhteiskunnan tasoilla, ja varsinaiselta fasismilta säästyttiin, vaikka Suur-Suomi -hurmos olikin sitten sodan alkuvaiheessa melkoinen.

– Nyt Pauli varoitti esikunnista, Antti mietti. – Kumpaa siellä kaivataan enemmän, voittoa vai rankaisutilaisuutta?

Kumpainenkin olisi kai esikunnille toimintaa, jonka puut-

teessa herrat tuntuivat takana olevan. Mitään todellista merkitystä jonkun Kyhmyn mäen hallussapidolla ei voinut olla, kuului sitten venäläisille tai heille. Ja oliko se edes Kyhmyn mäkikään? Olipahan annettu nimi, kun venäläisissä kartoissa ei ollut mitään eikä saatu selvää vaikka olisi ollutkin.

Veljekset lähtivät kohti joukkuetta.

– Entä mitä sanotaan pojille? Alpo havahtui heidän lähestyessään linjaa.

Varmaa oli, että joukkueessa kyseltäisiin.

Antti Honka naurahti.

– Sanotaanko, että sovittiin eräitä muinaisia savottaerimieli-syyksiä – siltä varalta, ettei olla hyökkäyksen jälkeen sopimassa.

Se säästäisi suoralta valehtelemiselta ja olisi tarpeeksi vakavan tuntoistakin. Pojat ottaisivat hyökkäyksen eri tavalla, vaikka mistään esikuntien uhkailuista ei olisi puhuttakaan. Pitkän makaamisen jälkeen jotakin lähtisi joukkueessa ehkä liikkeelle.

Sotimassahan täällä kai oltiin eikä pelkästään viihdetöissä ja rakentamassa herroille honkapalatsia. Jotakin sellaista kuin hyökkäämisen mielekkyys ei kannattanut kysellä itseltäänkään. Minkä vuoksi hullussa savotassa olisi pitänyt olla jotakin järkeä osahommisakaan? Kun kerran käskettiin jotakin, niin siitä vaan.

Ylikersantti Arvi Mäkinen oli ollut Ensimmäisen joukkueen johtajana vuodenvaihteesta lähtien, kun vänrikki Ranta oli sairastunut ja joutunut tubiparantolaan. Arvi oli kanta-aliupseeri, joka hallitsi homman. Ja rauhallinen mies. Nytkin hänestä huokui levollinen odottelu, toisten pyöriessä ja hermoillessa rauhattomina.

Mäkinen ottikin karttalaukkunsa ja komensi miehet ympärilleen. Hänen sormensa osoitti piirustusta, jonka hän oli värkännyt toiminnan pohjaksi.

– Me menemme yli tästä, missä on jo luja jää, ja nousemme rannasta selänteelle, noille paikkein. Siitä käännyimme Kyhmyn suuntaan. Riittää jo sekin, että me sidotaan vihollisen tuli, pääsevät toiset joukkueet tuonnempaa iskemään varsinaiseen mäkeen.

Niin paljon ammattisotilas Mäkinen oli, että hänenkin suustaan tuli luontevasti tuommoinen ”sidotaan vihollisen tuli”. Se tarkoitti käytännössä, että he olivat niitä, joita ryssien toivottiinkin keskittyvän ampumaan, jotta toisten hyökkäys etenisi vähemässä tulituksessa.

Alpo Honka varoi katsomasta veljeensä. Antti ajatteli luultavasti samaa nimelistaa. Ne, jotka olivat sattuneet joutumaan synti-

pukeiksi edellisryityksen kuivuessa omaan mahdottomuuteensa, olisivat nyt ensimmäisinä tarjolla ammuttaviksi.

Ehkä tämäkin ajattelu oli pikkuisen sairasta, jännityksen ja vastahakoisuuden synnyttämää. Jonkun piti olla kärkenä ja sattui niin, että se joku olivat nyt he. Sen verran herrat pitivät kiinni omasta arvovallastaan, että hyökkäykseen lähdetäisiin samassa järjestyksessä kuin oli määrätty jo ensimmäisellä kerralla.

Oliko heissä Mäkisen kanssa se ero, että Mäkinen ei pelännyt, mutta hän pelkäsi?

Alpo Honka yritti nähdä itsensä niin tarkasti kuin ikinä. Pelkäsikö hän? Totta helvetissä pelkäsi. Tai tunsu vastenmielisyyttä, mitä sanaa tässä nyt käyttäisi. Kai jokainen tervejärkinen ihminen kirosi sattumanvaraisuutta, joka kohta valitsisi heistä ne, jotka eivät olisi aamulla hengissä.

Kaikki eivät kaatuisi, ei ehkä monikaan, olivathan he selviytyneet kaikista sotavuosista tähänkin asti, mutta kaikki eivät myöskään olisi terveitä, kun tämä operaatio oli ohi. Operaatio, josta oli annettu käsky.

Honka joutui taistelemaan katkeraa naurua vastaan. Ei kärsinyt mennä nauramaan ääneen, se tulkittaisiin hermojen pettämiseksi. Puheet lähtisivät liikkeelle varmasti. ”Yksi Hongan pojista, tiedättekö. Kovia suojeluskuntalaisia rauhan aikana, kun ei ammutta kovilla. Hermot ennen hyökkäystä ihan riekaleina. Naureskeli itsekseen ääneen...”

Ne ottaisivat kotona raskaasti semmoiset puheet. Mies ei saanut pelätä, ei ainakaan, jos oli ison talon poikia ja suojeluskuntalainen. Isä katsoisi varmasti talon maineen menneen ja äiti kuvittelisi jokaisesta akkojen supinasta, että nyt ne puhuivat hänen pojistaan ja naureskelivat tekosäälän takana.

Kontrolli oli kovaa ja armotonta, kivikaudelta peräisin olevat

käsitykset sitoivat ajattelua – eikä listoja tehty komentajista, joitten turhautumia täällä edessä paikattiin. Nimiä kyseltiin vain miehiltä, jotka eivät pitäneet kiirettä tulen ruuaksi.

Alpo Honka olisi kysynyt mielellään velimiehen ajatuksista. Tai kenen tahansa joukkueessa. Mutta se olisi ollut samalla tavalla kuin naurukin heikkouden ja huonojen hermojen merkki. Ja joka tavalla sopimatonta. Nyt oltiin hyökkäämässä, ei ajattelemassa.

He saivat käskyn ruokailuun. Auran Pauli oli kaupunkilais-herrasmies, mutta puutavarayhtiön miehiä ja savotoita nähnyt, ja hän tiesi, miten tärkeää miehille oli syöminen. Aamulla kämpältä lähdetessä oli aina pistetty naamaan kunnon käristys. Sillä jak-soi pitkälle. Täällä oli nyt hernekeittoa, hyvän tuoksuista.

– Syökää tarpeeksi, Mäkinen yllytti. – Se voi olla aamu ennen kuin seuraavan kerran mitään saadaan.

Alpo Honka kohtasi velimiehensä katseen. Antti siristi silmiin. Ilmeestä saattoi lukea korjauksen joukkueenjohtajan sanoihin: ”Se voi olla, että aamulla ei olla syömässä.”

Mäkinen tuli oman pakkinsa kanssa jonossa heidän lähettyvilleen. Jotkut joukkueenjohtajat passauttivat lähetillään, Mäkinen hoiteli omat asiansa itse. Ja mietti ihan eri juttuja kuin Alpo Honka, selviytymistä ja hyökkäyksen onnistumista eikä kaatumisia.

Se oli järkevääkin, Alpo Honka moitti itseään. Kaatumisista oli turha rakentaa taakkaa, meni niin kuin meni. Sen sijaan asioiden sujumista kannatti etukäteen pohtia, varsinkin nyt heidän tilanteessaan.

– Me muodostetaan kärkeen semmoinen iskunyrkki. Minä ja te Hongan veljekset. Ketä muita?

Mäkinen tiesi kyllä itsekin, mutta kysyi yhteishengen nostattamiseksi.

– Karjalaisen Topi tietenkin. On joen toisella puolella ensimmäisenä.

– Eikä tyydy vihollistulen sitomiseen.

– Topi on hyvä mies, jos päästään vyöryttämään, Mäkinen oli samaa mieltä. – Ja Huotarin Veikko, niinkö?

Veikko oli pataljoonan paras ampuja. Konepistoolimiehenäkin tarkempi kuin moni kiväärillä, tarkka ja nopea. Hänen mukaantonsa kärkeen tuntui vaan julmalta. Veikko oli Huotarilla ainoa talosta ja äidistä huolehtija, kun isä oli kuollut jo vuosia sitten ja velimies kadonnut Venäjälle. Mutta jos tehoa haluttiin saada, niin Veikko kuului kärkeen.

– Sitten Salon Mikko, tietenkin, Kivisen Jussi ja Väisäsen Olli.

Mikko oli Hongan veljesten hirvikavereita, kovakuntoinen mies ja taitava metsästäjä, Väisäsen Olli samanlainen. Väisäsen sakkia oli tullut kolmekymmentäluvulla etelästä, ostanut huonokuntoisen talon ja kohentanut sen muutamassa vuodessa kuin uudeksi. Ne olivat monitaitoisia miehiä, niin isä-Arttu kuin pojatkin. Niillä tapahtui kaikki, muuraamisesta alkaen. Eelis oli ollut vielä taiteellinenkin, yhtä hyvä laulaja kuin Auran Pauli. Esiintymiskyky oli kai ollutkin se, joka vei hänet politiikkaan, kiellettyinkin.

Mäkinen nyökytteli tyytyväisenä.

– Hongat, Huotarin Veikko, Karjalaisen Topi, Kivisen Jussi, Väisäsen Olli, Salon Mikko. Meillä on siinä luja kärki. Me painutaan edellä ja joukkue tulee jäljessä.

Alpo Honka muistutti itseään, että tuo kai oli ainoa oikea asenne, kun kerran sotimassa oltiin. Turhien asioitten hautomista ei ollut mitään hyötyä. Tulella ja liikkeellä täällä asiat ratkottiin.

Mäkisen asenne tarttui. Alpo Honka huomasi kohentuvansa

kaikista mustista epäilyksistään, tahdonlujuus kasvoi ja hän tuhkautti sisimpänsä kyynisyyden, joka yritti vielä piruilla vastata. Antoi hänkin manipuloida järkensä vaikenemaan? Tahottomaan hän tunsi, jos nyt ei aivan innostuvansa, niin ainakin alistuvansa esikuntaherrojen hyökkäysoperaatioon.

Tämmöisissä tunnelmissa siirryttiin lähtöasemiin. Ensimmäinen vihollisen pehmittäjä olisi tykistö. Se pistäisi Kyhmyn puolustajat mataliksi poteroissaan juuri vaarallisimmiksi hetkiksi suomalaisen ylittäessä täältä ylempää ja tuolta alemmaa joen.

Tiedustelu oli tehnyt muutakin kuin kierrellyt kokoamassa nimilistaa viivyteltijöistä. Vihollisasemista tiedettiin, jo omastakin kokemuksesta, että Kyhmyn oli saatu puolustukseen syvyyttä koko harjanteen pituudelta. Ensimmäinen joukkue joutuisi murtautumaan keskelle vihollisen puolustusketjua ja vyöryttämään siitä mäen suuntaan, muun komppanian kiertäessä vielä ylempää jokea ja koukatessa Kyhmyn kimppuun takaapäin. Toinen komppania kokonaisuudessaan kiersi vasemmalta, joen alajuoksulta, ja hyökkäisi Kyhmyn omasta suunnastaan.

– Ne ovat tällä hetkellä jo odotusasemissa joen tuolla puolella, Mäkinen laski supattaen hiljaa. – Lähtevät liikkeelle tykistön avatessa tulen ja iskevät yhtä aikaa viimeisten laukausten kanssa.

Näissä ammattisotilaissa oli itseluottamukseen ja kokemukseen perustuvaa varmuutta. Oli annettu käsky tehdä niin ja niin, ja se toteutettiin. Jollakin tavalla tuntui kuin vihollisella ei olisi mitään mahdollisuuksia muuttaa tai edes häiritä suunnitelmia. Joskus menestyksekkäimmän hyökkäysvaiheen aikana Alpo Hongasta oli tuntunut, ettei olekaan. Kun painettiin rajusti menemään, vihollisen oli annettava periksi.

Entä nyt, vuosien makaamisen jälkeen? Oliko justeeri edelleen terässä?

Tämmöisenä pimeänä talvi-iltana täällä edessä esikuntaherrojen karttakuviot ja -suunnitelmat tuntuivat jollakin tavalla leikkiltä. Todellisuus oli tuo jää tuossa edessä, suojaton pimeä aava, ja vihollisen konetuliaseet sen takana. Ilmeisesti ratkaisisi paljon, oliko venäläisillä aavistustakaan suomalaisten aikeista. Jos tuolla oli kuunneltu ääniä tarkasti ja jos joku niitten partio oli havainnut uutta ryhmittymistä pataljoonan kaistalla, mäellä saatettiin odotella sormi liipaisimella.

– Nyt alkaa!

Miehistä ympärillä saattoi aavistella kyyristymisen ja jännityksen. Kun tykistö ei ollut voinut suorittaa tarkistusammuntaa, ensimmäiset laukaukset olivat vähän arvaamattomia. Jos ne jäisivät lyhyiksi, jokunen tulisi tälle puolelle jokea, omien niskaan.

Alpo Honka ei tiennyt edes missä tulenjohtaja mahtoi olla, ehkä komppanianpäällikön lähetyvillä. Mutta tuli oli tarkkaa ja rytisi heti venäläisten aseisiin. Ensimmäiset varovaisesti hiveneren takamaastoon, seuraavat jo harjanteelle ja sitten itse Kyhmyyn.

– Nyt siellä tiedetään, että hyökkäys on tulossa, Mäkinen tuumaili. – Jäällä pidetään sitten kiirettä, pojat!

He laskivat suksillaan rantaan viimeisten raskaitten kranaattien vielä putoillessa mäelle.

– Liikkeelle!

Niin kuin Alpo Honka oli arvellutkin, Karjalaisen Topi oli jo puolijoessa selvästi edellä. Venäläiset avasivat harjulta tulen vasta silloin, ja se meni yli. He kärkimiehet olivat jo rannan katveessa-kin.

– Samalla vauhdilla ylös vaan! Mäkinen huohotti.

Heillä oli paras mahdollinen kärki. Miehiä, joilla oli voimia painaa eteenpäin suksilta jalkauduttuakin. Vilkaistessaan taakseen Alpo Honka totesi muun joukkueen seuraavan. Ankara tuli-

KAHDEN PUOLEN MIEHIÄ

Jatkosota on jumiutunut puuduttavaan asemasotavaiheeseen. Kyllästyminen tilanteeseen valtaa Eero Juntusen komppanian sotilaiden mielet. Myös toiselle puolelle loikkanneiden oman kylän poikien kohtalo mietityttää.

Tilanteeseen tulee kuitenkin muutos, kun kesällä 1944 komppania lähetetään Kannakselle sodan ratkaiseviin taisteluihin. Juntusen miehet eivät ole sotaa toivoneet, mutta tekevät tositilanteessa rohkeasti kaikkensa. Ja taisteluiden jälkeen kylälle saapuu tuttu mies...

Jorma Kurvinen (1931–2002) oli suomalainen kirjailija, joka tunnetaan erityisesti sotaromaaneistaan sekä Susikoira Roi-kirjasarjasta. Kurvinen sai Valtion kirjallisuuspalkinnon kolmesti.